

इस्लामीय भाइचारा

लेखक

अतीकुर्रहमान मु.इदरीस खान मक्की

१४०२

संशोधक

मुहम्मद इदरीस सलफी

الأخوة الإسلامية

عتيق الرحمن محمد إدريس خان مكي

٤٧٢

مراجعة

محمد إدريس سلفي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

❦

सर्वाधिकार लेखकमा सुरक्षित छ ।

To connect **Author**: 0501372254

0501372254 للتواصل مع المؤلف:

लेखकसित सम्पर्क गर्ने नं. ०५०१३७२२५४

प्रथम प्रकाशन साल सन् २०१५ ई. सं.

निःशुल्क वितरणको लागि मात्र

❦

पुस्तक पाइने ठेगाना :-

❑ इस्लामिक गाइडेन्स सेन्टर कपिलवस्तु

नगरपालिका

व.नं. ९ महुवा तौलिहवा कपिलवस्तु (नेपाल)

सम्पर्क नं. ००९७७९८९९४३७७५८

सउदी नं. 00966-0501372254

❑ इस्लामिक गाइडेन्स सेन्टर रबवा अल् रियाज

सउदी अरबीया

प्रस्तावना

बिस्मिल्लाहिर्रहमानिर्रहीम

समस्त प्रकारका प्रशंसाहरू अल्लाहकै लागि छन् जसले यस संसारलाई उत्पन्न गर्‍यो, र यसमा बसोबास गर्नुको लागि नानाथरीका प्राणीहरूलाई अविष्कृत गर्‍यो, र जसले समस्तको जीविकाको पूर्णतया व्यवस्था गर्‍यो र जसले हामीहरूको लागि हलाल र हराम स्पष्ट गरेर पुष्टि गरिदियो । यसर्थ म गवाही दिन्छु कि त्यस अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, त्यो एकलै छ, त्यसको कोही सहभागी छैन । र म गवाही दिन्छु कि मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहका भक्त एवं सन्देष्टा र मित्र हुनुको साथै मनोनीत दूत हुन् । जहाँलाई अल्लाहले सन्देष्टाहरूको आगमनक्रकको अन्तराल पश्चात पठायो, ताकि समस्त मानवजातिलाई वासना र हवस पूजा र हरामबाट बचाएर धरती आकाशको स्रष्टासित संलग्न गरुन् । यसर्थ अल्लाहको अत्याधिक शान्ति र दया अवतरित होस् मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि, र उहाँका घरपरिवार र समस्त साथीहरूमाथि र ती

सबैहरूमाथि जुन प्रलयसम्म उहाँको पद्धतिमा हिंड्ने छन् ।

प्रस्तुत पुस्तक इस्लामीय भाइचाराको बारेमा छ । हाम्रो देश नेपालमा नानाथरीका धर्मावलम्बीहरू बस्छन् र हामी मुसलमानहरू ती मध्ये एक हौं यसले गर्दा म यस किताबद्वारा इस्लामीय भाइचारा र संस्कृतिबारे केही लाभदायक कुराहरू तपाईं समक्ष राख्ने आँट गरेको छु, यस आशाको साथ कि हाम्रा नेपाली दाजुभाइहरूलाई यसबाट लाभ पुग्नेछ, र मेरो यो सानो प्रयास सबै मुसलमान दाजुभाइको लागि मार्गदर्शक हुनेछ । यसर्थ मेरो समस्त प्रयास यस कुरामा केन्द्रित रमनेछ कि म यस किताबमा भएका समस्त कुराहरूलाई कुरआन र हदीसको प्रकाशमा सिद्ध गर्न सकूँ । मेरो अल्लाहसित प्रार्थना छ कि अल्लाह आफ्नो दयाले मलाई मेरो लक्ष्यमा सफल पारुन्, साथै पाठकवर्गसित पनि सादर अनुरोध गर्दछु कि यस लेखमा कुनै त्रुटि भेटिएमा निम्नको ठेगानामा त्यस त्रुटितर्फ हाम्रो ध्यानाकर्षण गराइदिएमा तपाईंको आभारी हुनेछु ।

र मलाई आशा छ कि मेरो यो सानो प्रयासबाट जनसमुदायलाई लाभ पुग्नेछ, र अल्लाह मेरो यस सानो प्रयासद्वारा हाम्रो समाजलाई कुमार्गबाट

निकालेर सुमार्गमा लगाउनेछ । अल्लाहसित विन्ती छ कि अल्लाह मेरो यस प्रयासलाई कबूल गरी मलाई र मेरो घरपरिवारका समस्त सदस्यहरूलाई स्वर्ग प्रदान गरुन्, र मेरो स्वर्गीय आमा र बाजेलाई क्षमादान दिई स्वर्गमा उच्च स्थान प्रदान गरुन् । (आमीन)

लेखक

अतीकुर्रहमान मुहम्मद इदरीस खान मक्की
कपिलवस्तु नगरपालिका वार्ड नं. ९ महुवा
तौलिहवा कपिलवस्तु (नेपाल)

email- atiqhannp1982@yahoo.com

सम्पर्क नं. ००९७७९८१९४३७७५८

सउदी मो. न. ००९६६५०१३७२२५४

قَالَ تَعَالَى: ﴿ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ

الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿ ٧١ ﴾

التوبة: ७१

अर्थ : मोमिन (आस्थावान) पुरुष, स्त्रीहरू परस्पर एक-अर्काका सहायक र मित्र हुन् उनीहरूले राम्रा कुरा गर्न भन्दछन् र नराम्रा कुराबाट रोक्दछन् । नियमित नमाज पढदछन्, जकात दिन्छन्, अल्लाह र उसका रसूलको आज्ञा पालन गर्दछन् । यी तिनै मानिस हुन्, जसमाथि शीघ्र नै अल्लाहले दया गर्नेछ । निःसन्देह अल्लाह सर्वशक्तिशाली, तत्वदर्शी छ । (सूरतुत्तौबा ७१)

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ﴾

﴿ لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ ﴾ १० الحजرات: १०

अर्थ : सबै मोमिनहरू एक आपसमा भाइ-भाइ हुन्, तसर्थ आफ्ना दुई भाइहरूमा मेलमिलाप गराउने गर । र अल्लाहसित डर मानिराख ताकि तिमीमाथि दया गरियोस् । (सूरतुल् हुजुरात १०)

अल्लाहले यस संसारलाई उत्पन्न गरे पश्चात यसमा बसोबास गर्नुको लागि विभिन्न प्रकारका प्राणीहरूलाई उत्पात गर्‍यो, र यस्तो प्रक्रिया निर्धारित गरिदियो कि एकआर्कासित सबै संलग्न रहनु, र एकआर्कासित प्रेम गर्नुलाई सबैको हृदयमा जागृत गरिदियो । तर मानवजातिले यस कुराको उल्लंघन गर्नथाले, र अल्लाहले निर्धारित गरेको सीमा अतिक्रमण गर्नथाले, अर्थात् संसारिक मोहमायामा र स्वार्थ एवं व्यक्तिगत लाभको कारण शत्रुता गर्नथाले, जस्तो कि यस्ता घटनाहरूबाट मानवइतिहास पूरिएको छ ।

यसर्थ यस प्रेमभावलाई पुनः स्थापित गर्नुको लागि अल्लाहले अनेकौं सन्देशहरू पठायो, र यसै क्रममा सन्देशा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई पनि पठाइयो, र इस्लाम धर्मद्वारा यस्तो भाइचारा स्थापित गरियो जसको उदाहरण कतै पनि भेटिदैन । र यसैलाई स्मरण गराउँदै अल्लाहले आफ्नो अन्तिम ग्रन्थ पवित्र कुरआनमा भनेको छः

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾

﴿ १०३ ﴾ آل عمران: १०३

अर्थ : सबै मिलेर अल्लाहको डोरीलाई दृढतापूर्वक समातिराख्नु र विभाजित नहुनु र अल्लाहको त्यस अनुकम्पालाई यादगर कि जब तिमी एक अर्काको

शत्रु थियौ, त उसले तिम्रा हृदयहरूमा प्रेमको सृजना गयो र उसको कृपाले तिमीहरू आपसमा भाइ-भाइ भइहाल्यौ, र तिमी आगोको खाल्डो छेउ पुगिसकेका थियौ, त अल्लाहले तिमीलाई त्यसबाट बचाइहाल्यो । यस प्रकार अल्लाहले तिमीलाई आफ्ना निशानीहरूको वर्णन गर्दछ, ताकि तिमी मार्गदर्शन प्राप्त गर्नसक । (सूरतु आले इम्रान १०३)

र आर्को सूरतमा अल्लाहले यस भाइचारालाई यसरी प्रष्ट पारेको छः

﴿ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا

وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا

غِلًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾ الحشر:

१० - ९

अर्थ : र उनीहरूको लागि जसले “मुहाजिरहरू” भन्दा पहिला मदीनामा बसिराखे र ईमानमा उनीहरूभन्दा पहिला स्थान बनाएका छन् । र जो हिजरत गरेर (प्रवास गरेर) आउनेहरूसित प्रेम गर्दछन् र जे जति आप्रवासीहरूलाई दिइन्छ, त्यसबाट आफ्नो हृदयमा केही छटपटी पाउँदैनन्, बरु उनलाई आफूहरूभन्दा बढि प्राथमिकता दिन्छन्, चाहे उनीहरूलाई स्वयं त्यसको आवश्यकता किन नहोस् र जो व्यक्ति आफ्नो मनको लोभ र कञ्जूसीबाट बचाइयो यस्ता मानिसहरू नै सफल छन् । र यस सम्पत्तिमा उनको पनि (भाग छ) जो उनका पछि आएछन् । उनीहरूले भन्नेछन् कि हे हाम्रो पालनकर्ता ! हामीलाई क्षमा गरिदेऊ र हाम्रा ती दाजुभाइहरूलाई पनि जो हामीभन्दा पहिला ईमान ल्याए, र हाम्रा हृदयमा ईमानवालाहरूको

निमित्त कुनै विद्वेश र शत्रुता नराख । हे हाम्रा पालनकर्ता ! तिमी निश्चय नै बडो करुणामय अत्यन्त दयावान छौ । (सूरतुल् हश् ९, १०)

त इस्लाम धर्मले आपसी मेलमिलाप र प्रेम स्नेहमाथि जोर दिएको छ, बरु आफ्नो भाइसित प्रेम नगरिकन् कुनै मानिस आस्थावान हुन्सकदैन यस्तो धारणा इस्लामले सबै समक्ष राखेको छ । हदीसमा वर्णित छ:

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا ولا تحابوا أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم أفشوا السلام بينكم (مسلم: 54)

अर्थ : हजरत अबू हरैह रजिअल्लाहो अन्हो भन्छन् कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: तिमीहरू स्वर्गमा तबसम्म प्रवेश गर्न सक्दैनौं जबसम्म आस्थावान नभइहाल, र तिमी तबसम्म आस्थावान हुन्सकदैनौं जबसम्म एकआर्कासित प्रेम

नगर्न थाल, र के म तिमीहरूलाई यस्तो कुरा नबताऊँ जसलाई अपनाएर तिमीहरू एकआर्कासित प्रेम गर्न थाल्दछौं ! तिमीहरू आपसमा सलाम गर्नुलाई फिजाऊ (प्रचलित गर) । (मुस्लिम हदीस नं. ५४)

र आर्को हदीसमा छः

عن أنس بن مالك رضي الله عنه ، عن النبي صلى
الله عليه وسلم قال : لا يؤمن أحدكم حتى
يجب لأخيه ما يجب لنفسه . (بخاري: 13, مسلم:
(45

अर्थ : हजरत अनस बिन मालिक रजिअल्लाहो अन्हाको भनाई छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: तिमीमध्ये कोही पनि तबसम्म आस्थावान हुन्सकदैन जबसम्म आफ्नो भाइको लागि पनि त्यो कुरा नै रोजोस् जुन स्वयम् आफ्नो लागि रोज्दछ । (बुखारी हदीस नं.१३, र मुस्लिम हदीस नं. ४५)

र एउटा आर्को हदीसमा छः

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ، كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً، فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبَاتٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا، سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.** (بخاري:

2442, مسلم: 2580)

अर्थ : हजरत अब्दुल्लाह इब्ने उमर रजिअल्लाहो अन्हुमाको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: एक मुसलमान आर्को मुसलमानको भाइ हो, यसर्थ त्यो आफ्नो भाइमाथि नत अत्याचार गर्छ, नत त्यसमाथि कसैलाई अत्याचार र अनुचित कुरा गर्न दिन्छ, र जुन मान्छे आफ्नो भाइको आवश्यकता पूर्ण गर्नुमा लागि रहन्छ, अल्लाह त्यसको आवश्यकता पूर्ण गर्दै रहन्छ, र जुन

मान्छे कुनै मुसलमानमाथि आइपरेको कष्टलाई हटाउँछ, अल्लाह त्यसबाट प्रलयको दिनको कष्टहरूमध्ये कष्टलाई हटाउनेछ, र जसले आफ्नो मुसलमान भाइको (परदापोशी) गल्तीमा आवरण हाल्छ, अल्लाह त्यसका गल्तीहरूमाथि प्रलयको दिन आवरण हालिदिन्छ । (बुखारी हदीस नं. २४४२, र मुस्लिम हदीस नं. २५८०)

त प्रष्ट यो भयो कि मेलेमिलाप र भाइचाराको महत्व इस्लाममा अति धेरै छ, जसको गहिराइ र अधिकता बारेमा कल्पना पनि गर्न सकिन्न, र मेलमिलाप र भाइचारा र प्रेमभावमाथि प्रोत्साहन गर्ने निर्देशनहरू अति थुप्रै छन्, जसलाई यता वर्णन गर्नु असम्भव र मेरो शक्ति बाहिर छ, तै पनि यस कुरालाई प्रमाणीकरण गर्ने उद्देश्यले केहीलाई वर्णन गर्दछु, जुन त्यस जस्ता अरुको लागि उदाहरण होस् :

عَنِ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ**

وَتَعَاظِفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ؛ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عَضْوٌ
تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى. (بخاری:
6011, مسلم: 2586)

अर्थ : हजरत नोअ्मान बिन वशीर रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: आस्थावानहरूको उनी बीच एकआर्कासित मेलमिलाप प्रेम र स्नेहको उदाहरण त्यस शरीर जस्तो छ, जसलाई विरामी लागेको खण्डमा त्यसका समस्त अङ्गहरू त्यसको पीडामा सहभागी भई त्यसको साथ रातभरी जागिरहन्छन् ।
(बुखारी हदीस नं. ६०११, र मुस्लिम हदीस नं. २५८६)

र आर्को हदीसमा छ:

عن أبي موسى رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال : المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضاً ، وشبك بين أصابعه . (بخاري : 481 , مسلم : 2285)

अर्थ : हजरत अबू मूसा अश्शरी रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: एक आस्थावान आर्को आस्थावानको लागि त्यस घर भैं छ जसको एक ईट आर्कोलाई सशक्त बनाउँछ, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्नो हातका औलालाई एकआर्कासित मिलाएर यसलाई प्रष्ट पार्नु भयो । (बुखारी हदीस नं. ४८१, र मुस्लिम हदीस नं. २२८५)

र आर्को हदीसमा छः

عن أبي هريرة رضى الله عنه قال قال رسول الله
صلى الله عليه وسلم: يقول الله تعالى يوم القيامة:
أين المتحابون بجلالي اليوم أظلمهم في ظلي يوم لا
ظل إلا ظلي. (مسلم: 2566)

अर्थ : अबू हरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि
रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो कि:
प्रलयको दिन अल्लाह भन्छः मेरो प्रसन्नतालाई
पाउनको लागि प्रेम गर्नेहरू कता छन् ? मेरो
प्रतापको शपथ म आज उनीहरूलाई आफ्नो छहरी
दिनेछु जबकि आज मेरो छहरी बाहेक कतै छहरी
छैन । (मुस्लिम हदीस नं. २५६६)

र आर्को हदीसमा छः

عن أبي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللهُ عَنْهُ -، عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى
الله عليه وسلم - : أَنَّ رَجُلًا زَارَ أَخَاهُ فِي قَرْيَةٍ

أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللَّهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا، فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ قَالَ: أَيَّنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخَا لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ؟ قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ أَنِّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ بِأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ. (مسلم: 2567)

अर्थ : हजरत अबू हुदैह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो कि: (विगतमा) एउटा मान्छेले आफ्नो एउटा भाइसित मिल्नुको लागि आर्को गाउँतर्फ प्रस्थान गर्‍यो, अनि अल्लाहले एउटा स्वर्गदूतलाई त्यसको बाटोमा बसाल्यो, अनि जब मान्छे त्यहाँ पुग्यो त स्वर्गदूतले भन्यो: तिमी कता जाँदैछौ ? त त्यसले भन्यो: म यस गाउँमा आफ्नो एउटा भाइसित भेट्न जाँदैछु, त स्वर्गदूतले त्यससित सोध्यो: के तिम्रो त्यससित कुनै संसारिक लाभ वा कुनै अरु स्वार्थ छ ? त त्यस मान्छेले भन्यो: होइन कुनै स्वार्थ छैन बरु

म त्यसलाई मात्र अल्लाहको प्रसन्नताको लागि प्रेम गर्दछु, त स्वर्गदूतले भन्यो: हेर म अल्लाहको स्वर्गदूत हूँ मलाई अल्लाहले तिमीतिर यस कारण पठाएको छ ताकि तिमीलाई यो खबर दिऊँ कि अल्लाह तिमीलाई त्यस्तै प्रेम गर्दछ, जसरी तिमीले त्यसको लागि प्रेम गर्दछौ । (मुस्लिम हदीस नं. २५६७)

र आर्को हदीसमा छ:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ، وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ؛ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَدَّفَ فِي النَّارِ. (بخاري: 16, مسلم: 43)

अर्थ : हजरत अनस बिन मालिक रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: **जसमा यी तीन कुराहरू पाइन्छ, त्यो आस्था (ईमान) को मिठास पाइहाल्छ: (र ती कुरा हुन्:) त्यस निकट अल्लाह र अल्लाहका रसूल उनी बाहेक समस्तबाट प्रिय भइहालुन्, र मान्छे कसैसित मात्र अल्लाहको प्रसन्नता पाउनुको लागि प्रेम गरोस्, र मान्छे इस्लाम कबूल गरे पश्चात त्यसबाट पछिनुलाई यस्तै अप्रिय ठानोस् जसरी आगोमा हालिनुलाई अप्रिय ठान्दछ। (बुखारी हदीस नं. १६, र मुस्लिम हदीस नं. ४३)**

भाइचारा र प्रेमभावलाई स्थापित गर्ने कुराहरू

भाइचारा र मेलमिलाप एवं प्रेमभावलाई स्थापित गर्नुको लागि केही कुराहरूलाई कार्यन्वयनमा ल्याउनु अति आवश्यक छ, जसमध्ये केहीलाई तपाईंहरू समक्ष राख्दछु :

□ एकआर्कासित सहानुभूति दर्शाउनु त्यसको (आफ्नो भाइको) सहायता गर्नुमा अग्रसरता देखाउनु त्यसमाथि उपकार गर्नु । रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छ:

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه ، قال : **بينما نحن في سفر مع رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا جاءه رجل على راحلة فجعل يصرف بصره يمينا وشمالا ، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من كان معه فضل ظهر فليعد به على من**

لا ظهر له ومن كان له فضل زاد فليعد به على من
لا زاد له. (مسلم: 1728)

अर्थ : अबू सईद खुदरी रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि: हामी रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथमा एउटा यात्रामा निस्केका थिएँ, अनि एउटा मान्छे आफ्नो (दुर्बल) सवारीमा बसेर आयो, र त्यो आफ्नो आँखा यताउता हाल्न थाल्यो, त रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले (त्यसको मनसायलाई बुझेर) भने: जससित आवश्यकताभन्दा अधिक सवारी होस् त्यो त्यस व्यक्तिलाई प्रदान गरोस् जससित सवारी छैन, र जससित आवश्यकताभन्दा अधिक भोजन होस् त्यो आफ्नो त्यस भाइलाई प्रदान गरोस् जससित भोजन छैन । (मुस्लिम हदीस नं. १७२८)

□ आफ्नो भाइसित मुस्काएर र नम्रताको साथ भेट्नु किनकि यसद्वारा प्रेमको उत्पात हुन्छ । रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छ:

عن أبي ذر رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى
الله عليه وسلم: لا تحقرن من المعروف شيئاً، ولو
ان تلقى أخاك بوجه طلق. (مسلم: 2626)

अर्थ : हजरत अबू जर रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन
छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु
भयो: तिमी पुण्यको कुनै कार्यलाई तुच्छ न ठान्नु
चाहे त्यो तिम्रो भाइसँग प्रसन्नतापूर्वक भेट्नु किन
नहोस् । (मुस्लिम हदीस नं. २६२६)

र आर्को हदीसमा छ:

عن أبي ذر رضي الله عنه، قال: قال رسول الله
صلى الله عليه وسلم: تبسُّمك في وجه أخيك لك
صدقة... (ترمذي: 1956, وصححه الألباني في
صحيح الترمذي رقم: 1956)

अर्थ : हजरत अबू जर रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन
छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु

भयो: तिम्रो आफ्नो भाइको सामुन्ने मुस्काउनु पनि दान हो .... । (तिर्मिजी हदीस नं. १९५६, र अल्लामा अल्वानीले सहीह तिर्मिजीको हदीस नं. १९५६ मा यसलाई सही भनेका छन्)

र आर्को हदीसमा छ:

عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: **كُلُّ معروف صدقة، وإنَّ من المعروف أن تلقى أخاك بوجهٍ طلق.** (ترمذي: 1970, أحمد: 360/3, وصححه الألباني في صحيح الترمذي رقم: 1970)

अर्थ : हजरत जाविर बिन अब्दुल्लाह रजिअल्लाहो अन्हो को वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: प्रत्येक पुण्यको कार्य दान हो, र पुण्यमध्येको यो पनि हो कि तिमी आफ्नो भाइसँग मुस्काएर भेट गर । (तिर्मिजी हदीस नं. १९७०, र अहमद ३/३६०, र यस हदीसलाई

अल्लामा अल्बानीले सहीह तिर्मिजीको हदीस नं. १९७० मा सही भनेका छन्)

□ नम्रता र भद्रताको साथ आफ्नो भाइसित कुराकानी गर्नु । अल्लाहको फर्मान छः

﴿ وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ

بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴾

الإسراء: ५३

अर्थ : र मेरा भक्तहरूलाई भनिदिनुस् कि तिनीहरूले धेरै राम्रा कुरा गर्ने गरुन् किनभने शैतानले तिनीहरूको बीचमा कलह सृजित गरिरहन्छ, निःसन्देह शैतान मानिसको खुल्ला शत्रु हो । (सूरतुल् इस्रा ५३)

र हदीसमा वर्णित छः

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ

عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ
 اللَّهُ. (مسلم: 2588)

अर्थ : हजरत अबू हुरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: दान कहिले पनि मालमा कमी गर्दैन, र अल्लाह भक्तको क्षमाशीलाताले त्यसको इज्जत सम्मानमा बढोत्तरी गर्छ, र जुन व्यक्ति पनि अल्लाहको लागि नम्रता र भद्रता अपनाउँछ, अल्लाह त्यसको श्रेणीलाई उच्च गर्छ । (मुस्लिम हदीस नं. २५८८)

र आर्को हदीसमा छ:

عن عياض بن حمار رضي الله عنه قال: قال رسول
 الله صلى الله عليه وسلم: إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ
 تَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَفْخِرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَبْغِي
 أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ. (مسلم: 2865)

अर्थ : हजरत अयाज बिन हिमार रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: नि:सन्देह अल्लाहले मतिर यो वह्य गरेको छ कि तिमीहरू यस्तो तरिकाले नम्रतालाई अपनाइहाल कि कोही कसैमाथि गर्व नगरोस्, नत कोही कसैमाथि अतिक्रमण अत्याचार नै गरोस् । (मुस्लिम हदीस नं. २८६५)

□ आफ्नो भाइमाथि दया कृपा र उपकार गरोस् ।
अल्लाहको फर्मान छ:

﴿ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ

بَيْنَهُمْ ﴾ الفتح: २९

अर्थ : मुहम्मद (सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम) अल्लाहका रसूल हुन् र जुन मानिसहरू उनको साथमा छन् काफिरहरूको लागि कठोर छन् र आपसमा दयालु । (सूरतुल् फतह २९)

र हदीसमा वर्णित छ:

عن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما
 أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: **الراحمون**
يرحمهم الرحمن، ارحموا من في الأرض يرحمكم من
في السماء. (ترمذي: 1935 , أبو داؤد: 4941,
 وصححه الألباني في السلسلة الصحيحة: 630/2
 (

अर्थ : हजरत अब्दुल्लाह बिन अमर बिन आस
 रजिअल्लाहो अन्हुमाको वर्णन छ कि रसूल
 सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:
 दयावनहरूमाथि अल्लाह दया गर्छ, तिमीहरू
 तिनीहरूमाथि दया गर जुन यस धरतीमा छन्
 तिमीहरूमाथि त्यो दया गर्नेछ जुन आकाशमा छ । (
 तिमिर्जि हदीस नं. १९३५, र अबू दाऊद हदीस नं.
 ४९४९, र यस हदीसलाई अल्लामा अल्बानीले
 सिलसिलतुस्सहीहाको २/६३० मा सही भनेका छन्
)

□ त्यसको विरामीमा त्यसको हेरचाह गर्नु, र त्यसको औसधी आदिको ख्याल गर्नु । हदीसमा छः

عن أبي هريرة - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -
صلى الله عليه وسلم- قال: **حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ**
خمس: ردُّ السلام، وِعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَازَةِ،
وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ . (بخاري:

(1183

अर्थ : हजरत अबू हरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: एक मुसलमानको आर्को मुसलमानमाथि पाँचवटा अधिकार छन्: सलामको जवाफ दिनु, विरामी भएकोमा त्यसको हेरचाह गर्नु, र त्यसको मृत्यु भएमा त्यसको जानजामा शामिल हुनु, र त्यसले आमन्त्रित गरेमा त्यसको आमन्त्रण स्वीकार गर्नु, र त्यसले छींकेमा त्यसको जवाफ दिनु (यरहमुकल्लाह भन्नु) । (बुखारी हदीस नं. ११८३)

र आर्को हदीसमा छः

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى
الله عليه وسلم قال: **حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ،**
قِيلَ: مَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قال: **إِذَا لَقِيْتَهُ فَسَلِّمْ**
عَلَيْهِ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانصَحْ
لَهُ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ، وَإِذَا مَرَضَ
فَعُدَّهُ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ. (مسلم: 2162)

अर्थ : हजरत अबू हरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन
छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु
भयो: एक मुसलमानको आर्को मुसलमानमाथि
छवटा अधिकार छन्: त उहाँसित प्रश्न गरियो कि
ती कुन कुन हुन् ? त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे
वसल्लमले भन्नु भयो: जब तिमी त्यससित भेटाउ
त त्यसलाई सलाम भन, र जब त्यो तिमीलाई
आमन्त्रित गरोस् त त्यसलाई स्वीकार गर, र जब
तिमीसित उपदेश गर्ने आग्रह गरोस् त त्यसलाई

सदउपदेश गर, र जब त्यो छींक आएमा अल्हम्दुलिल्लाह भनोस् त तिमी यरहमुकल्लाह भन, र जब त्यो विरामी होस् त त्यससित भेट्नुको लागि जाऊ, र जब त्यसको मृत्यु भइहालोस् त त्यसको जनाजामा शामिल होऊ । (मुस्लिम हदीस नं. २१६२)

र आर्को हदीसमा छः

عن ثوبان عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: إِنَّ
 الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ
 حَتَّى يَرْجِعَ. (مسلم: 2568)

अर्थ : हजरत सौबान रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: जब कुनै मुसलमान आफ्नो भाइको विरामीमा हेरचाह गर्छ त तबसम्म त्यो स्वर्गको उच्चतम श्रेणीको अनुकम्पामा हुन्छ, जबसम्म त्यहाँबाट फर्केर आउँदैन । (मुस्लिम हदीस नं. २५६८)

र एउटा हदीसमा छः

عن علي رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: ما من مسلم يعود مسلماً غدوة إلا صلى عليه سبعون ألف ملك حتى يمسي، وإن عادته عشية إلا صلى عليه سبعون ألف ملك حتى يصبح وكان له خريف في الجنة. (ترمذي: 969)

अर्थ : हजरत अली रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि मैले रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई भन्दै सुनें उहाँले भन्नु भयो: जुन सुकै मुसलमानले यदि विहानको समय आफ्नो विरामी भएको मुसलमान भाइको जियारत गर्छ (हेरचाहको लागि जान्छ) भने साँझ नहुन्जेल सत्तरी हजार स्वर्गदूतहरू त्यसको लागि दया प्रशान्तिको याचना गर्छन्, र यदि साँझको समय त्यसको जियारतको लागि जान्छ भने विहान नहुन्जेल सत्तरी हजार स्वर्गदूतहरू त्यसको लागि दयाको याचना गर्छन् । (तिर्मिजी हदीस नं. ९६९)

र एउटा आर्को अति प्रसिद्ध हदीसमा छः

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن الله عز وجل يقول يوم القيامة: يا ابن آدم مرضت فلم تعدني قال يا رب كيف أعودك وأنت رب العالمين قال أما علمت أن عبدي فلانا مرض فلم تعده أما علمت أنك لو عدته لوجدتني عنده، يا ابن آدم استطعمتك فلم تطعمني قال يا رب وكيف أطعمك وأنت رب العالمين قال أما علمت أنه استطعمك عبدي فلان فلم تطعمه أما علمت أنك لو أطعمته لوجدت ذلك عندي، يا ابن آدم استسقيتك فلم تسقني قال يا رب كيف أسقيك وأنت رب العالمين

قال استسقاك عبيدي فلان فلم تسقه أما إنك لو
سقيته وجدت ذلك عندي. (مسلم: 2569)

अर्थ : हजरत अबू हुरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: प्रलयको दिन महान अल्लाह भन्नेछ: हे आदमको सन्तान म विरामी थिएँ तर तिमीले मेरो हेरचाह गरेनौं, त त्यो भन्छ: हे अल्लाह म तिम्रो हेरचाह कसरी गर्न सक्छु तिमी त समस्त संसारका प्रतिपालक हौ, त अल्लाह भन्छ: के तिमीलाई याद छैन कि मेरो फलाना भक्त विरामी थियो तर तिमीले त्यसको हेरचाह गरेनौं, के तिमीलाई थाहा थिएन कि यदि तिमी त्यसको हेरचाह गरेको भए तिमी मलाई त्यसको निकट पाउने थियौ । हे आदमको सन्तान मैले तिमीसित खाना माँगे तर तिमीले मलाई खाना खुवाएनौ, त त्यो भन्छ: हे अल्लाह म तिमीलाई कसरी खुवाउन सक्दछु तिमी त समस्त संसारका पालनहार हौ, त अल्लाह भन्छ: के तिमीलाई याद छैन कि मेरो फलानो भक्तले खाना माँगेको थियो तर तिमीले त्यसलाई खाना

दिएका थिएनौ, के तिमीलाई यो थाहा थिएन कि यदि तिमीले त्यसलाई भोजन गराएको भए त्यसको (पुण्य) मसित पाउने थियौ । हे आदमको सन्तान ! मैले तिमीसित पानी माँगेको थिएँ तर तिमीले मलाई पानी खुवाएनौ, त त्यो भन्छ: हे अल्लाह तिमी त समस्त ब्रह्माण्डका प्रतिपालक हौ तिमीलाई म कसरी पानी खुवाउन सक्दछु, त अल्लाह भन्छ: के तिमीलाई याद छैन कि मेरो फलाना भक्तले तिमीसित पानी माँगेको थियो तर तिमीले त्यसलाई पानी खुवाएनौ, के तिमीलाई यो थाहा थिएन कि यदि तिमीले त्यसलाई पानी खुवाएको भए त्यसको (पुण्य) मसित पाउने थियौ । (मुस्लिम हदीस नं. २५६९)

□ मुसलमान मान्छेलाई सद्उपदेश गर्दै रहनु । जस्तोकि हदीसमा छ:

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: **حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ**، قيل: **ما هنَّ يا رسولَ الله؟ قال: إذا لقيته فسلمْ**

عليه، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانصَحْ
 له، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ، وَإِذَا مَرَضَ
 فَعُدَّهُ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ. (مسلم: 2162)

अर्थ : हजरत अबू हुरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन
 छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु
 भयो: एक मुसलमानको आर्को मुसलमानमाथि
 छवटा अधिकार छन्: त उहाँसित प्रश्न गरियो कि
 ती कुन कुन हुन् ? त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे
 वसल्लमले भन्नु भयो: जब तिमी त्यससित भेटाउ
 त त्यसलाई सलाम भन, र जब त्यो तिमीलाई
 आमन्त्रित गरोस् त त्यसलाई स्वीकार गर, र जब
 तिमीसित उपदेश गर्ने आग्रह गरोस् त त्यसलाई
 सदउपदेश गर, र जब त्यो छींक आएमा
 अल्हम्दुलिल्लाह भनोस् त तिमी यरहमुकल्लाह भन,
 र जब त्यो विरामी होस् त त्यससित भेट्नुको लागि
 जाऊ, र जब त्यसको मृत्यु भइहालोस् त त्यसको
 जनाजामन शामिल हाऊ । (मुस्लिम हदीस नं.
 २१६२)

र आर्को हदीसमा छः

عن قيس قال قال جرير بن عبد الله: **بايعت**
النبي صلى الله عليه وسلم على إقام الصلاة،
وإيتاء الزكاة، والنصح لكل مسلم. (بخاري:
 1401, ومسلم: 56)

अर्थ : हजरत कैसे वर्णन गर्नुहुन्छ कि हजरत जरीर रजिअल्लाहो अन्होले भन्नु भयो कि: मैले नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित यो अठोट गरेको छु कि म नमाज कायम गर्दै रहन्छु, र जकात दिदै रहन्छु, र प्रत्येक मुसलमानलाई सद्उपदेश गर्दै रहन्छु । (बुखारी हदीस नं. १४०१, र मुस्लिम हदीस नं. ५६)

□ त्यसमाथि उपकार गर्दै रहनु, र त्यसको सहायता गर्दै रहनु, र त्यसका त्रुटिहरूलाई क्षमा गर्दै रहनु, र त्यसको इज्जत सम्मानको रक्षा गर्दै रहनु । हदीसमा वर्णित छः

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من نفس عن مؤمن كربة من كرب الدنيا نفس الله عنه كربة من كرب يوم القيامة ومن يسر على معسر يسر الله عليه في الدنيا والآخرة ومن ستر مسلما ستره الله في الدنيا والآخرة والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه.... (مسلم: 2699)

अर्थ : हजरत अबू हरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: जसले कुनै आस्थावानको सांसारिक कष्टहरूमध्ये कुनै कष्टलाई हटाउँछ, त अल्लाह त्यसबाट प्रलका कष्टहरूमध्ये एक कष्ट हटाइदिन्छ, र जुन कसै विपन्न मान्छेको विपन्नतालाई समाप्त गरी सुगम्ता प्रदान गर्छ, त अल्लाह त्यसलाई संसारिक र परलौकिक जीवनमा सुगम्ता प्रदान गर्छ, र अल्लाह तबसम्म भक्तको सहायता गर्दै रहन्छ

जबसम्म त्यो आफ्नो भाइको सहायता गर्दै रहन्छ,.....। (मुस्लिम हदीस नं. २६९९)

□ त्यसको लागि क्षमता भएमा सिफारिश गरिदिनु । जस्तो कि अल्लाहको फर्मान छः

﴿ مَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ مُّقْبِلًا ﴿ ٨٥ ﴾ النساء: ८५

अर्थ : जुन व्यक्तिले असल कामको लागि सिफारिश गर्दछ, उसले पनि त्यसबाट केही भाग प्राप्त गर्नेछ, र जसले नराम्रा कुराको सिफारिश गर्नेछ, उसले त्यसको केही अंश पाउनु पर्नेछ । र अल्लाह प्रत्येक कुरोमाथि सर्वशक्ति सम्पन्न छ । (सूरतुन्निसा ८५)

र हदीसमा वर्णित छः

عن أبي موسى رضي الله عنه قال: كان رسول الله
 صلى الله عليه وسلم إذا اتاه طالب حاجة، أقبل
 على جلسائه فقال: **اشفعوا فلتؤجروا ... (بخاري:**
1432, ومسلم: 2627)

अर्थ : अबू मूसा रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि:
 जब रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष कुनै
 आवश्यकता भएको मानिस आउँथ्यो त उहाँ
 सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे: **सिफारिश गरेर**
पुण्य कमाऊ ... । (बुखारी हदीस नं. १४३२,
मुस्लिम हदीस नं. २६२७)

भाइचारका विरोधि कुराहरू

त जसरी भाइचारा र प्रेमभावलाई स्थापित गर्ने कुराहरू छन्, उस्तै यसलाई भंग गर्ने र यसका विरोधि कुराहरू पनि छन्, जसद्वारा मेलमिलाप र प्रेमभावमा दरार आइहाल्छ, र मित्रता शत्रुतामा परिणत भइहाल्छ। यसले गर्दा यस्ता खालका समस्त कुराहरूबाट बाँचनु अति आवश्यक छ, ताकि हामीहरू बीच भाइचारा स्थापित रहोस् र त्यसमा दरार नआओस्। र ती कुराहरूमध्ये केही निम्नमा वर्णन गरिन्छ :

□ एकआर्काको बुराई वर्णन गर्नु र त्यसमा विकार र त्रुटि खोज्दै रहनु र त्यसको पिशुन्ता गर्नु चकुली गर्नु। अल्लाहको फर्मान छ:

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَجْتَبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ

الظَّنِّ إِثْمٌ ۖ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ

أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا

اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ الحجرات: ١٢

अर्थ : हे ईमानवालाहरू ! धेरै शंका उपशंका गर्नबाट बच । किन भने केही शंका पाप हुन्छन् र एक अर्काको जासूसी नगर, र न त कसैको अनुपस्थितिमा निन्दा गर्नु । के तिमीहरूमध्ये कसैले आफ्नो मृतक भाइको मासु खान चाहन्छ ? यसलाई तिमीले अवश्य नै घृणा गर्ने छौ । (तसर्थ) अल्लाहसित डर मान्ने गर । निश्चय नै अल्लाह प्रायश्चित्त स्वीकार गर्नेवाला, अत्यन्त दयावान छ ।

(सूरतुल् हुजुरात १२)

र यसलाई पिशुन्ता भनिन्छ जसको परिभाषा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यसरी वर्णन गर्नु भएको छ पिशुन्ताको अर्थ हो : आफ्नो भाइलाई यस्ता कुराहरूसित संलग्न गरेर वर्णन गर जसलाई त्यो अप्रिय ठान्दछ । (सहीहुल् जामेअ् हदीस नं. ६२४०)

त पिशुन्ता र चकुली यस्ता दुई कुराहरू हुन् जुन मेलमिलाप र भाइचाराका सर्वोत्कृष्ट विरोधि कुरा हुन्, र यी नै ती कुरा हुन् जसद्वारा पूर्ण विश्वमा उत्पात र उपद्रव फैलिएको छ, यसले गर्दा यसबाट बाँच्नु अति आवश्यक छ । र हदीसमा छ :

قَالَ حُدَيْفَةُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَامٌ . (بخاري :

6056, مسلم: 105)

अर्थ : हजरत हुजैफाको वर्णन छ कि मैले रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई यो भन्दै सुनेको छु कि: चकुली गर्नेवाला स्वर्गमा प्रवेश पाउँदैन । (बुखारी हदीस नं. ६०५६, मुस्लिम हदीस नं. १०५)

□ एकआर्कामाथि शंका उपशंका गर्नु ।

अल्लाहको फर्मान छ:

﴿ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أُجْتَبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ
 الظَّنِّ إِثْمٌ ۖ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ
 أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا
 اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾ الحجرات: ١٢

अर्थ : हे ईमानवालाहरू ! धेरै शंका उपशंका
 गर्नबाट बच । किन भने केही शंका पाप हुन्छन् र
 एक अर्काको जासूसी नगर, र न त कसैको
 अनुपस्थितिमा निन्दा गर्नु । के तिमीहरूमध्ये कसैले
 आफ्नो मृतक भाइको मासु खान चाहन्छ ? यसलाई
 तिमीले अवश्य नै घृणा गर्ने छौ । (तसर्थ)
 अल्लाहसित डर मान्ने गर । निश्चय नै अल्लाह
 प्रायश्चित्त स्वीकार गर्नेवाला, अत्यन्त दयावान छ ।
 (सूरतुल् हुजुरात १२)

र हदीसमा छः

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم : **إياكم والظنّ، فإنّ الظنّ**
أكذب الحديث. (بخاري: 5143, مسلم: 2563)

अर्थ : अबू मूसा रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि
 रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:
 शंकाबाट टाढा रहनु किनकि शंका सर्वोत्कृष्ट
 भूठमध्येको हो । (बुखारी हदीस नं. ५१४३, र
 मुस्लिम हदीस नं. २५६३)

□ एकआर्काको उपहास गर्नु । अल्लाहको फर्मान
 छ:

﴿ **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرَنَّ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن
 يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ
 وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ**

الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيْمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتَّبِعْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

الحجرات: ١١

अर्थ : हे मोमिनहरू ! पुरुषहरूले अर्को पुरुषको उपहास नगरोस् । सम्भव छ कि उनीहरू तिनीहरूभन्दा राम्रा होऊन् र स्त्रीहरूले अर्को स्त्रीको (हाँसो) नगरुन्, सम्भव छ कि उनीहरू तिनीहरूभन्दा राम्रा होऊन् र आपसमा एक अर्कालाई आक्षेप नगर न नराम्रो उपाधिले नै सम्बोधन गर ईमान ल्याइसकेपछि नराम्रो नामाकरण गर्नु पाप हो । (यसबाट) जसले प्रायश्चित्त गर्दैन, उनीहरू अत्याचारी हुन् । (सूरतुल् हुजुरात ११)

□ ईर्ष्या र कपट एवं विश्वासघात गर्नु ।

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : لا تحاسدوا ، ولا تناجشوا ، ولا تباغضوا ، ولا تدابروا ، ولا يبيع

بعضكم على بيع بعض ، وكونوا عباد الله إخوانا.
(مسلم: 2564)

अर्थ : अबू हुरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि
रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: ईर्ष्या
नगर, नत मूल्य बढाएर खरिद विक्री गर, नत
एकआर्कालाई अप्रिय ठान, नत एकआर्का विरुद्ध
षडयन्त्र गर, नत कोही कसैको खरिद विक्रीमाथि
गरिद विक्री गरोस्, र हे अल्लाहका भक्तहरू
आपसमा भाइ भाइ बनेर रहनु । (मुस्लिम हदीस
नं. २५६४)

र आर्को हदीसमा छः

وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى
الله عليه وسلم قال: من حمل علينا السلاح،
فليس منا، ومن غشنا، فليس منا. (مسلم: 146)
(

अर्थ : अबू हुरैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि
 रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:
 जसले हामीमाथि हतियार उठायो त्यो हामीमध्येको
 होइन, र जसले विश्वासघात गर्‍यो त्यो हामीमध्येको
 होइन । (मुस्लिम हदीस नं. १४६)

□ आपसमा बोलचाल बन्द गर्नु र आफ्नो
 भाइसित मेलमिलापलाई त्याग्नु त्यससित मनमा
 शत्रुता राख्नु । हदीसमा छः

وعن أبي هريرة - رضي الله عنه - أن رسول الله
 صلى الله عليه وسلم قال: تفتح أبواب الجنة يوم
 الإثنين ويوم الخميس فيغفر لكل عبد لا يشرك
 بالله شيئاً إلا رجلاً كانت بينه وبين أخيه شحناء
 فيقال أنظروا هذين حتى يصطلحا، أنظروا هذين
 حتى يصطلحا. أنظروا هذين حتى يصطلحا. (مسلم: 2565)

अर्थ : हजरत अबू हुदैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: सोमवारको दिन र बिहिवारको दिन स्वर्गको ढोका खोलिन्छ, अनि ती समस्त मानिसहरूलाई क्षमा प्रदान गरिन्छ, जुन अल्लाहको साथमा कसैलाई सहभागी बनाएका छैनन्, त्यस मान्छे बाहेक जसको त्यसको भाइसित शत्रुता छ (जसकारण दुवै बीच मेलमिलाप बन्द छ), त भनिनेछ कि यी दुवैलाई पखिराख यहाँसम्म कि यी दुवै आफ्नो अवस्थालाई सुधारुन्, यी दुवैलाई पखिराख यहाँसम्म कि यी दुवै आफ्नो अवस्थालाई सुधारुन्, यी दुवैलाई पखिराख यहाँसम्म कि यी दुवै आफ्नो अवस्थालाई सुधारुन् ।
(मुस्लिम हदीस नं. २५६५)

र आर्को हदीसमा छ:

عن أنس بن مالك - رضي الله عنه - أن رسول الله
صلى الله عليه وسلم قال : لا تباغضوا ولا
تحاسدوا ولا تدابروا وكونوا عباد الله إخواناً، ولا

یحمل المسلم أن يهجر أخاه فوق ثلاث. (بخاري:
6065, مسلم: 2558)

अर्थ : हजरत अनस बिन मालिक रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: एकआर्कालाई अप्रिय नठान, नत एकआर्कासित ईर्ष्या गर, नत एकआर्का विरुद्ध षडयन्त्र नै गर, र हे अल्लाहका भक्तहरू आपसमा भाइभाइ बनेर रह, र कुनै मुसलमानको लागि यो जायज छैन कि आफ्नो मुसलमान भाइबाट तीन दिनभन्दा अधिक कुराकानी त्यागोस् । (बुखारी हदीस नं. ६०६५, र मुस्लिम हदीस नं. २५५८)

□ अरुलाई अवहेलित गर्नु त्यसलाई घृणा गर्नु ।
अल्लाहको फर्मान छ:

﴿وَيَلِّ لِكُلِّ هَمْزَةٍ لَّمْزَةٍ﴾ (الهمزة: १)

अर्थ : बर्बादी छ, त्यस्तो प्रत्येक मानिसको जो अर्काको अवगुण खोज्ने गर्दछ र चुकली गरिरहन्छ ।
(सूरतुल् हुमजा १)

र हदीसमा छः

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تحاسدوا، ولا تناجسوا، ولا تباغضوا، ولا تدابروا، ولا يبيع بعضكم على بيع بعض، وكونوا عباد الله إخواناً، المسلم أخو المسلم، لا يظلمه ولا يخذله، ولا يكذبه، ولا يحقره، التقوى ههنا، ويشير إلى صدره ثلاث مرّات، بحسب امرئ من الشرّ أن يحقر أخاه المسلم، كلُّ المسلم على المسلم حرام: دمه وماله وعرضه.
(مسلم:2564)

अर्थ : अर्थ : अबू हुदैरह रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: ईर्ष्या नगर, नत मूल्य बढाएर खरिद विक्री गर, नत एकआर्कालाई अप्रिय ठान, नत एकआर्क विरुद्ध षडयन्त्र गर, नत कोही कसैको खरिद विक्रीमाथि गरिद विक्री गरोस्, र हे अल्लाहका भक्तहरू आपसमा भाइ भाइ बनेर रह । एक मुसलमान आर्को मुसलमानको भाइ हो, यसर्थ नत त्यो त्यसमाथि अत्याचार गरोस् नत त्यसलाई अपमानित गरोस्, नत त्यसलाई भूट्टा ठानोस् नत त्यसलाई घृणित ठानोस्, तक्वा (अल्लाहको भय) यता छ, अनि तीन चोटि आफ्नो छातीतर्फ संकेत गर्नु भयो, (अनि भन्नु भयो) र मान्छेको दोषी हुनुको लागि यो नै प्रयाप्त छ कि त्यो आफ्नो मुसलमान भाइलाई अवहेलित ठानोस्, प्रत्येक मुसलमानको लागि त्यसको मुसलमान भाइको इज्जत आवरु, हिंसा हत्या र त्यसको सम्पत्ति हराम छ । (मुस्लिम हदीस नं. २५६४)

र यस बाहेक अरु कुराहरू छन् जसलाई त्यागेर भाइचारा र मेलमिलापलाई विस्तार गर्न सकिन्छ ।

त यस सानो लेखद्वारा यो प्रष्ट भयो कि भाइचारा हाम्रो समाज देश र संसारको लागि अति आवश्यक छ, र यो पनि थाहा भयो कि यसलाई कसरी कार्यन्वयनमा ल्याउन सकिन्छ, र कसरी यसलाई पूर्ण विश्वमा विस्तार गर्न सकिन्छ । र यदि अहिले पनि हामीले यसलाई विस्तार गरेनौं भने हाम्रो समाजको अवस्था केकस्तो हुनेछ, त्यसको हामी कल्पना पनि गर्न सक्दैनौं । यसले म पाठकवर्गको माध्यमले समस्त मानवगणसित यो सादर अनुरोध गर्न चाहुन्छु कि सबै अआफ्नो तरिकाले यसलाई विस्तार गर्नुको प्रयास गरुन् जसलेगर्दा यस विश्वमा शान्तिको स्थापना होस् र हाम्रो समाज र देशको उन्नति होस्, र जुन शत्रुताको आगो पूर्ण विश्वमा दन्किराखेको छ, त्यसलाई निमाउन सकियोस् । र यो कुरो सबैलाई थाहा छ कि शत्रुताको औसधी मात्र प्रेम नै हो यसले यसलाई विस्तार गरेर हामी सबै आफ्नो देश समाज र विश्वको प्रशान्ति र समृद्धिमा अआफ्नो सहभागिता दर्ज गरौं । अल्लाहसित विन्ती छ कि अल्लाह हामीहरूलाई यसको सौभाग्य प्रदान गरुन् । (आमीन)

र अल्लाहको शान्ति अवतरित होस् अल्लाहका अन्तिम सन्देशा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि र उहाँका घरपरिवार र समस्त साथीहरूमाथि र ती समस्त मानिसहरूमाथि जुन प्रलयसम्म उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको अनुशरण गर्नेछन् ।

लेखक

अतीकुर्रहमान मुहम्मद इदरीस खान मक्की
 कपिलवस्तु नगरपालिका वार्ड नं. ९ महुवा
 तौलिहवा कपिलवस्तु (नेपाल)
 सम्पर्क नं. ००९७७९८१९४३७७५८
 सउदी मो. न. ००९६६५०१३७२२५४

विषय सूची

क्र.सं	शीर्षकहरू	पृष्ठ
1	प्रस्तावना	2
2	आरम्भ	5
3	भाइचारा र प्रेमभावलाई स्थापित गर्ने कुराहरू	20
4	भाइचारा विरोधि कुराहरू	39